

PÊWISTIYA HILANÎNA QÛTÊ ZIVISTANÊ

welatpress2014@gmail.com
www.facebook.com/Dengekurdistanasurya

Welat

ولات: مجلة شهرية ثقافية عامة

العدد (٥٣) ٢٠١٨/٨/١ م

Welat
53
01/08/2018
Çandî - Giştî - Serbixwe

ROLA RAGIHANDINÊ DI STANDARKIRINA ZIMANÊ KURDÎ DE

1Welat

Rola ragihandinê di standerkirina zimanê kurdî de

Desteya sernivîs

Ji zû de, Kêşiya stenderkirina zimanê kurdî li bal hemû xemxurên vî zimanî cihê gengeşe û danûstandinê ye, gelo kengî û bi çi awayî emê bighêjin zimanekî kurdî stander ku hemû kurd li her çar parçên kurdistanê û seranserê cîhanê bi riya wî ligel hev bidin û bistînin herwiha binivîsin jî ?

Wek ku tê zanîn, sê astên ziman hene : zimanê gelêrî-zimanê ragihandinê-zimanê wêjeyê. Bi giştî û li bal hemû gelan zimanê stander ji zimanê ragihandinê dest pê dike, ji lewre dema mirov bixwaze zimanekî bighîne asta standerbûnê divê rola alavên ragihandinê berçav bigire.

Em tev dizanin ku pir ferq û cudahî di zimanê gelêrî yê kurdî de heye, ev diyardeyeke xwezayî ye, di hemû zimanan de peyda dibe, lêbelê pirs ewe; heya kîjan radeyê, ragihandina kurdî dikaribû zimanekî stander biafirîne, an nêzîkahiye lê bike ?

Dema ku em ragihandina kurdî bi hersê beşên wê yê (tê xwendin-tê bihîstin-tê dîtin û bihîstin) bişopînin, tev ku ji alî zimanê xwe ve gelek gav bi pêş de avêtine, lê hîn em nikarin bibêjin ku ew gihiştîye asta standerbûnê.

Parçebûna zimanê ragihandina kurdî di navbera du zaraveyên sereke-soranî û kurmançî- de ew pirsgerêka herî mezin e, di riya standerkirina zimanê kurdî de. Ji bo çareserkirina vê pirsgerêkê pêdivî bi biryareke siyasî heye, dibe ku ev çareserkirin jî demeke dirêj bixwe.

Heya ev dem bê, divê kar li ser standerkirina her

Kovara WELAT
Çandî- Giştî- Mehane

Sernivîser:
Aras Yûsiv

Desteya rêvebir:
Imran Yûsiv

Dizayner:
Hesen Berzencî

Têbînî: mijarên ku di kovarê de belav dibin, nerîna xwediyê xwe ne û nivîskar berpirsê wê ye

Mafê çap û ji bergirtinê, ji kovara WELAT re, parastîne

Ji bo têkiliyê:
welatpress2014@gmail.com
www.facebook.com/Dengekurdistanasurya

zaraviyekî bi rengekî cuda bête kirin, lê divê di vî karî de, hewldana nêzîkbûnê di navbera herdu zaraveyan de berçav bête girtin.

Di derbarê alavên ragihandinê yê bi zaravayê kurmançî de, hîn em hin cudahiyên ziman dibînin, bandora zimanê gelêrî û hin devokên herêmî hîn li wan heye, ji alî rênivîsê û rêziman ve jî hîn ne yekgirtî ne. Ji lewre pêdivî bi hemehengiyeke giştî di navbera hemû alavên ragihandina kurdî de heye, da ku yek rêbaz, yek rênivîs û yek zimanî bi kar bînin, bi vî awayî em dikarin zimanê kurdî (zaravayê kurmançî) bighînin asta standerbûnê, û eger heman kar ji alî ragihandina kurdî ve li ser zaravê soranî jî bibe, emê bikaribin di demeke ne dirêj de bighêjin zimanekî kurdî stander. ■

تَبْنِي ثَوْرَةَ
adopt a revolution

إنَّهَا الرمال

لقمان عبيد الرحمن

إنَّهَا الرمال ترمي في عيون الوقت أشلائها
تزحف جهة القلب

أو الرأس

لم يفلت من غزواتها أحد
والمأساة

لم تلد شعلتنا إلا القبور
في حلبة الصراع شقيق

يتبارزان حتى الموت
هو الراجح لا أنت

كيف اقنع رأسك المثقل بالنصر ؟
و يدك في الرمال

لا أحد ينكر انتماؤك
و وجودك

إنه الظلام . . .

خلع ثوبه ، و تمرغ بالتراب سبع مرات ، ثم
توضأ بالشمس و مضى

يا لها من مفارقة ؟

أن تولد تحت الشمس بلا شمس
حلمت أنني أمتطي موج الزمن

لكنه خادم فقير
متخما

ناضجا كـ رغيف تنور

تمدد على سرير امرأة تجيد الطهي ، لا تجيد
اللهو ينتظر عشاءه الأخير بعد منتصف الليل،

نام جانعا

حدث المحال

سقط الخوف

فاض الجب

جمع أشياءه

ركب صهوة الماء

إنَّ غابة الأفكار الناضجة

لا تحيا إلا بالعمل

للهافية تفودك الجهات

و الخابور يغني معك بلوعة :

((قلبي تحت ظلال الزل سرير سرخس و كزبر

و على ضفتي يلهو الرعاة

تشهد الدنيا أنني كنت ذا هيبة و بهجة

قبل أن تطال يد الرمل مائي))

يا بحر الغبار ، يا بحر اليباس ، الجفاف تلتف على

مدينتي خلاياك ، دع الحمام في بيوتها

تهتدي بالسراب

وجهك لم يعرف الضوء

رمتك الألوان

الجهات

العيون

ع

ظ

م

أ

تملى زجاجاتك بسائل الوقت

تقامر بها تحت جنح الليل

للشمس مسار واحد

لكن الشرق والغرب نقيضان

قلت لي مرة بغرابة : انطلقت أقتفي خطوات عاشقة

خطفها حبها ، بعد أن تسربت لقلبها بعض خلايا

الرمل ، وخرجت ذات يوم من مخدعها كحمامة

فردت جناحيها تقابل الشمس ، تتنشق عطر الصباح

، لكن بندقيتي قابلتها بالزفير

ZAYÎNA ROJNAMEGERIYA KURDÎ:

Izedîn Salih

Dîroka rojnamegeriya Kurdî ji sala 1989an ve dest pê dike, dema ku yekemîn rojnameya Kurd bi sernavê "Kurdistan" ji aliyê nivîskarê Kurd Miqdad Midhet Bedirxan ve, li Qahîreya paytexta Misrê hate çap kirin, ku wê hingê welatê Kurdistan "Kurdistan" du perçe bû, perçeyek di bin desthilatdariya Osmanîyan û yek jî di bin desthilatdariya Îranê de.

Belê, Miqdad Mideht Bedirxan di destpêkê de hewl da ku rojnameya Kurdistanê li Stembola Tirkîyê çap bike, lê desthilatdariya Ebdilhemîdê didwan rê nedayê ku rojnameyeke wiha çap bike, vêca Miqdad neçar ma ku berê xwe bide Qahîreya paytexta Misrê û rojnameya Kurdistanê li wir derbixe, ku rojname nîvmehane bû, û her hejmareke wê ji 4/ rûpelan pêk dihat, û zimanê wê yê weşanê jî Kurdî-Osmanî bû.

Bi vî awayî, yekemîn hejmara rojnameya Kurdistanê, di roja 22ê Nîsana 1898an de li Qahîreya paytexta Misrê hate çap kirin. Lê belê Padîşahê Osmanî, ji bo ku ev rojname li Misrê jî neyê çapkirin, giraniya xwe ya li wê derê bikar anî, û di encamê de, piştî çapkirina 5/ hejmaran, Miqdad Bedirxan neçar ma ku cihê rojnameyê ji Qahîra veguhêze bo Cinêva Swîsrayê, ku li wê derê 14/ hejmar ji rojnameyê bi rêveberiya Ebdilrehman Bedirxan "birayê Miqdad" hatin çapkirin. Lê di piştre, û ji ber sedemên nediya, cihê çapkirina rojnameyê careke din vegeriya Misrê, û 4/ hejmarên din (ji 19an û ta bi 23an) li Qahîra hatin çapkirin. Ji hejmara 24an û şûn ve, cihê rêvebirin û çapkirina rojnameyê dîsa bo Îngilistanê (England) hate guhertin, ku hejmara 24an li Londonê hate çap kirin, û hejmarên ji 25an û ta bi 29an jî li Folkstonê ya bakurê Ingilistanê hatin çap kirin, û paşê dîsa cihê rojnameyê hate guhestin û bo Cinêvê vegeriya, ku hejmarên 30 û 31ê li Cinêvê di sala 1902an de hatin çap kirin, û ew herdu hejmarên dawiyê yê rojnameyê bûn.

Naveroka rojnameya Kurdistanê baş dewlemend bû, û bal dikişand ser çand û dîroka kurdan, û rewşa siyasetê û civakî ya wê demê, herwiha gotarên balkêş û cûr bi cûr di barê perwerdehiya zarokan, hînbûna pîşe û hunerên nû, û hişyariya gelê kurd tê de hatine belavkirin. Ji aliyekî din ve jî, rojnameya Kurdistanê bang li Kurdan kiriye ku li hember sitemkarî û zordestiyê xwedî li welatê xwe yê Kurdistanê derbikevin, û sernivîserê

rojnameyê "Miqdad Midhet Bedirxan" tê de dibêje: "Kurdistan a kurdan e. Eger neyarek hat ser Kurdistanê, Kurd dê xwe li ser bidin kuştin, dêmek erdê wê derê kurd dikolin, darên wê derê kurd diçînin, karbidestên ku Padîşah wan rêdike ser serê we, pereyên wan kurd didin. Ji lewre ku Kurdistan ya we ye. Vêca eger we divê Kurdistan tim di destê we de bimîne, û jin û zarokên we reben û xizan nebin, divê hûn karbidestên sitemkar ji welatê xwe derbixin".

Desthilatdariya Osmanî xwendin û belavkirina rojnameyên Kurdî li wîlayetên Kurdistanê qedexa kiribû, lê dîsa jî rojnameya Kurdistan bi veşartî gihiştîye Kurdistanê û ji aliyê xwêneran ve hatiye şopandin, û li gor zanyaran ku rojname hem bo welatên Ewropayê û hem jî bo cihên wekî Stembolê, Şamê, û Bexdayê jî hatiye rêkirin, çî ku gelek niştecihên van derveran Kurd bûn, ji lewre ku rojnameya Kurdistan dikaribû ku bi saya rewşenbîr û welatparêzên Kurd astengiyan derbas bike, riya xwe bo xwêneran veke, û bibe kevîrê pêşîn bo zayîna rojamegerî û weşangeriya Kurdî li seranserê Kurdistanê.

Ji piştî rojnameya Kurdistanê jî piraniya kovar û rojnameyên kurd, ji dema Osmanîyan de û ta bi dawîya sedsala 19emîn ve, li cihên dûr û derveyî welat hatine çapkirin, û di belavkirina wan de li ser rewşenbîr û xwendevanan gelek astengî û tengasî çêbûne, lê ewên ku rojname û kovarên Kurdî derxistine, barê netewî dane ser milê xwe, û bi van xebatan hişyariyek netewî li ser bingeha çandî, di nav gelê Kurd de peyda kirine, û ew bi xwe jî bûne pêşengên sereke yê tevgera çandî û neteweyî di dîroka Kurdan de. Wekî gotina dawî, dema ku mirov di warên rojnamegerî, çapemenî, û weşangeriya Kurdî de baş birame, dê bibîne ku piraniya xebatên kevin û yê nûjen jî, du aliyên girîng didin pêş: ê yekem, pêkanîna lêkolînan li ser ziman, wêje, dîrok, çand û rewşa komelî ya gelê kurd, û yê duyem jî, ronîkirina babetên cûr bi cûr, ji bo gêspêdana têgihiştina neteweyî ya kurdan. ■

Jêder:

* Rojnameya Kurdistanê, hejmara 1ê, 22 Nîsana 1898an.

* Kurdistan (Rojnameya Kurdî ya Pêşîn), berg: 1, wergera M. Emîn Bozarslan, Wşanxaneyê Deng, Çirîya Paşîn, 1991, Sweden, r: 10

* Gotara (Rojnamegerî û weşangerîya Kurd: Di navbera salên 1898-1923 de), Redwan Xelîl, sala 2016an.

* Zeriya Wikipedia ya elîktronîk.

و جريتُ

ظننتُ أني سأنام بعمق الدهر

لماذا لا نترك أفكارنا المهترئة ونمضي؟

كل الطعنات مؤلمة قاتلة

لكن أشدّها قتلا وألما

هي طعنة الظهر

أيّ زيف نرتديه عباءة؟

أو أيّ ستارة تحجب عوراتنا؟

يتربع على عرشه، ووسائده بضّ الأجساد،

شرابه نبيذ الزهور والوعول، شعاره (البقاء

و الولاء والخضوع أو الموت)، يسوس الناس

كالبهائم

هو الاختناق؟

غيوم رمال تغطيها

تمطرنا

وحكاية الموت في بيوتنا لا تقفل

أيضيق بالناس قلب المدن؟

أم أنّ الأجساد بالقلوب تضيق؟

يا زمن الربيع الأحمر

نحبها، تحبنا الشمس و الدروب

لكنّا إليها لم نهتدي

بين مدّ و جزر توقفنا

كيف نغيّر الأشياء و القلوب وقد فقدت أو تاهت

عين الشمس؟

على مسرح الرمال نباع في سوق النخاسة

لا أدري لماذا على بساط الصحراء

دائما يجهض الربيع؟

ولماذا حين تظهر ملامح القادم تهين خيول الواد؟

و يثرثر التاريخ

تاريخ قاتم كتوم،

لعوب...

يقف في صف الجلاذ

يغيب العظام أو يخفيهم في أقبيته الدامسة

زوابع تدور في الأفق

سقط من السرير مثقلا بالهزيمة

كيف جرتني الرمال لبحورها؟

كيف تغلغت في عروقي؟

أيصير السراب حقيقة أم أن الحقيقة سراب؟

قال لي قبل قليل: ابن الرمال لن ترى منه إلا

الرمال

انهضي

قال الطفل لأمه: إن الولد الذي أكلته النار

صديقي، كان أشقرا، حينما أراه في العزاء

سأعرفك عليه. ■

NERÎNEK LI WÊJEYA KURDÎ YA JI BO ZAROKAN

(beşê duyem)

Imran Yûsiv

-Sirûdên zarokan

Bawer nakim, ti gel mîna kurdan hebe ku têkeliyeke kûr bi jîngeha xwe re kiribe, girêdana xwe bi hemû heyîn û hûrayîyên wê jîngehê bi şîwazekî hunerî derbirandibe, ne tenê têkiliyên girêdayî jiyana rojane lêbelê yên giyanî jî. Mirov zêderewiyê nake dema ku em bibêjin: ger kesek bixwaze şîwazê jiyandina kurdan û kesatiya gelê kurd binase divê li wêjeya wî ya gelêrî vegere.

Sirûdên zarokan -wek beşekî giring ji gelepore gelê kurd- ji bo axaftina me ya bûrî baştirîn mînak e.

Hemrengiyeke ciyawaz û zengîn di sirûdên zarokên kurd de heye, ev mijar bi xwe hêjayî lêkolîneke taybet û berfireh e, çiku ev sirûd, bi şîwazê xwe yî hûnandinê hem jî bi naveroka xwe dagirtî ne.

Wek ku me berê anî ziman, bi hezaran sirûdên zarokan di wêjeya kurdî ya gelêrî de hene, ji alî naveroka wan ve, em dikarin çend cûreyan li vir destnîşan bikin :

1-Sirûdên ku zarok axaftinê bi lawiran re dikin an jî bi wan re dilîzin: Hemû lawirên ku li jîngeha zarok peyda dibûn û ew bi wan re diket nava têkiliyan de bûne mijarên sirûdên zarokan, bi nîgaşeke berfireh û rewşdayîneke bedew hatine ristin. Wek mînak sirûda li ser pipinîkê ku dibêje :

Pipinîka pinpinî

Li ser darê rikinî

Pipinîka perwanî

Xeml û xêza bûkanî

Xemla bûka sor û zer

Li hev xistin bask û per

Bask û perên reqreqî

Pir tenik û deqdeqî

Deq û nexşên rengîn e

Li ser gulan datîne.....hd

2-Sirûdên girêdayî lîstokên zarokan, wek mînak sirûda Hêlanê, di vê sirûdê de çawaniya wê hêlanê, helkefta ku zarokan tê de pê dilîstin û cejna qurbanê bi çî awayî dihatê lidarxistin wek adeteke civakî ji mirov re tê diyarkin, sirûd jî wiha dibêje :

Hêlanê lêb hêlanê

Hêlanê çermê ganê

Avêt beştê kêranê

Hejandî mil hêwanê

Rojên eyda qurbanê

Keçik hatin dîlanê

Kurik çûne serdanê

Kombûne li ber zîlanê

Ka mewîjê hebanê

Xweş tê dengê quranê

3-Hin sirûd hene taybet bi dayik û mezinan e, lê ji bo zarokan tene gotin dema ku bi wan şa dibin.

Wek mînak; ev sirûda ku dê ji keça xwe ya biçûk re dibêje :

Bidim kê û nedim kê

Ez ê bidim axê êlê

Wê derkeve ji malê

Ez ê bidim kopekê êlê

Ji bo dernekeve ji malê

Lê keçikê keçikê

Xal xezûr mêr kûçikê

Li ber agrê tifikê

Li ber sîka kuçikê

Lo xwedêyo ez gorî

Çi ristek zêr û morî

Te daye me ev horî

Mîrmeleka bir jorî

4-Sirûdên kenok: ev sirûd weke rexnedayînekê ne, bi şîwazekî komîdî hatine ristin, wek mînak sirûda Mamhecî Mamheciyê mamhecî

Simbêlsoro narincî

Bi Fatê re zewicî

Tiştek xwar û beecî

Dem û sal lê xericî

Benîştê nav dirana

EZ NEÇÛME TI DERÊ

Şevîn Hesen

*E^z neçûme ti derê
tenê min çavên xwe girtine*

Ji bo ez birevim

dûrkevim

Lê.....

Ez çî bikim ji xwe !

Tariya çavên min

ji xwe ditirse

Ji pahîzê dilerize

li rohnîya te digere

Dîsa wek her car

Li hembêza te vedigere

Dîsa dilê şeva pepûk

Bi axîn û oxîna li ser te

divehise

Heyva nûşiyar

Ji dîtina te

Şewa xwe

bi şewq dike û dike

Lorîkên dayikan

ji xew radike

Ez neçûme ti derê

Der hemû

tên seyranê

li dor çavên te dîkin

Ez jî dibim der

û

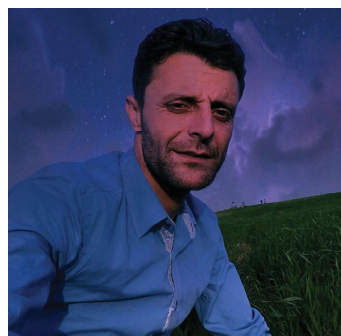
Ji dûr ve

bi çavên girtî

li buhiştê dêmên te

dinêrim ■

PÊWISTIYA HILANÎNA QÛTÊ ZIVISTANÊ

Efsan Kurdî

Her sal, di vê demê de, piştî ku berhemên çandinyê bidawî dibin, buhaya fêkî û keskahiye li bazaran erzan dibe, ji bo werzê zivistanê kevaniyên malan li rojavayê kutdistanê dest bi hilanîna qûtê malê dikin, çiku zivistanê, şînkahî li bazaran peyda nabe, û eger peyda bibe jî nîrxê wan bûha ye.

Qûtê ku tene amadekirin û hilanîn evin: penêr, miriba bi hemû cûreyên wê, hişkirina xirtk û bacanen reş, kelandina genim û gelek tiştin dîtir jî.

Tevî ku piraniya van tiştan, çêkirî û amadekirî salweqat li bazaran peyda dibin, Lê xelkên rojava qîma xwe bi berhemên kargehên xwarinê nayinin, ew karê destê xwe çêtir, baştir, erzantir û xweştir dibînin.

Hinek xelk jî dibêjin ku dilê wan nabije xwarinên qutîkirî yên kargehan.

Dibe ku hilanîna hin cûreyên xwarinê ji bo zivistanê, bûye wek erkek ji erkên kevaniya malê, û her sal jê tê xwestin, Da ku malbat zivistana xwe

bi wan xwarinan derbas bikin û hinek ji xerciya malê kêr bikin.

Di derbarê vê mijarê de, Jina 40 salî Ca Alan ku ew ji bajarê Amûdê ye, ji kovara welat re axivî û got:

Ji bo qûtê zivistanê, her sal, em gelek cûreyên xwarinê amade dikin û hiltînin. Wek penêr, ava bacanan, mireba mişmiş û hejîran, kelandin bîrxul û hişkirina şînkahiê.

Ca Alan dibêje ku her kevaniyek li gorî zanebûna xwe û pereyên ku jê re peyda dibin qûtê xwe yî zivistanê hiltîne.

Di berdewamiya axavtina xwe de, Ca alan dibêje: Ê ku havînê amadekariya xwe ya zivistanê neke, ewê neçar bibe zivistanê xwarina xwe bi nîrxekî buha ji bazaran bikire ji ber ku zivistanê nîrxê şînkahiye li bazaran gelekî buha dibe.

Hilanîna xwarinê ji bo werzê zivistanê barê malbatê pir sivik dike.

Di derbarê heman mijarê de kevaniya ji amûdê Fatma xelîl ji kovara welat re axivî û got:

Armanca me ji amadekirin û hilanîna xwarinê ewe ku zivistan werzê sermahî, berf û baranê ye, şînkahiya taze li bazaran peyda nabe, û ên heyî jî pir buha ne, jixwe hin tişt bi carekê re zivistanan peyda nabin wek pelên rezan û xeynî wan.

Rast e, gelek kargeh hene wan xwarinan çêdikin û li bazara difiroşin, lê tama wan ne wek ên ku em bi destên xwe çêdikin, hem ji alî paqijîya wan jî baweriya me bi wan nayê û em nizanin ka çawa tîr çêdikin. ■

Bû nîşana neqencî

5-Sirûdên hejmartinê; ev sirûd di destpêka lîstikan de wek hejmartinekê ji bo bijartina kesê ku wê dest bi lîstikê bike, an jî lîstik lê bikeve tîr gotin û bi kar anîn, wek mînak; di lîsteka çavgiştîkê de ji bo ku zarok yekî bibijêrin da ku pêşî çavê xwe bigire jimartinê bi sirûdekê dikin, yek ji van sirûdan sirûda yek û yek e:

Yek û yek, teyrkê belek, zaza bilbil, dermanê dil, şeker û şema, li ber çema, çem miçiqî, av tîr nema, yadê pîrê, eqlê te çû, ne ji heciya, ne ji meciya, gur ketî nav qereçiya.

Ji bilî cûreyên sirûdan yê ku me anîn ziman, ji alî mijar û naveroka xwe ve bi dehan sirûdên zarokan yê rengereng hene.

-Mamik û tîderxistinok

pir mamik û tîdexistinokên taybet bi zarokan di wêjeya kurdî ya gelêrî de hene. Bi giştî, ew bi awayekî rêzbend û ritmeke mûzîkî hatine hûnandin, yekheba ji wan bi awyekî bexşane tîr gotin.

Mijara mamikên kurdî bêtir girêdayî jiyana gundan e, û tiştên ku li jîngeha gundîrî dihatin bi kar anîn, herwiha heyîn û diyardeyên xwezayê jî bûne mijarên mamikan.

Ji alî şeweyên wan ve, sê şewe mamik hene ku piraniya mamikan li gorî wan hatine ristin, ew jî evin:

1-mamikên ku bi gotina "tişteki min heye" dest pê dikin, di piştî rewşa wî tiştî lê bi regekî nexuyanî tîr dayîn, wek van mînak:

-Tişteki min heye, wek xurmakê ye, besî odakê ye, ew çî ye? (agirê lempê ye)

-Tişteki min heye, di mal de bi çek e, derdikeve tazî ye, ew çî ye? (fîşek e)

-Tişteki min heye tiştî ne, difire bask nîne, dimeşe ling nine, dixwe dev nine, ew çî ye? (şepî ye)

-Tişteki min heye tiştanî, li nav mezelê misilmanî, ji xeyrî xwedê kes pê nizanî, ew çî ye? (jina ducanî ye)

2-Mamikên xurû ku wek malikên helbesteke rêzbend hatine ristin, mînak:

-Çek reş e, ne keşîş e

Şaşik kesk e, ne derwîş e

Ez wî dixwim ne mewîj e

(bacana reş e)

-Mamikê mino mamanî

Bîr qutikê şamgêlanî

Dewla ji dêr tîr danî

Avda golên nûranî

Kevirê hûr deranî (kil û kildan, kilçiv û çav e)

3-Mamikên ku bi awyekî bexşan ne, wek mînak:

-Li kevir dixim naşkê, li avê dixim dişkê, ew çî ye? (kaxez e)

-Bi roj xulam e, bi şev xanim e, ew çî ye? (melkes e)

-Deh li diduwan, serî li qûnê, qûn li erdê, ew çî ye? (pezdoşî ye) ■

Jêderên sirûd û mamikan:

-Pirtûka (Minminîkên rengîn li nava gulên bi bîn) ya Salihê Heydo

-Pirtûka (bexçeyê tîderxistinokan ji mamikên zarokan) ya Salihê Heydo

**PEND Û METELOK
DI WÊJEYA
DEVOKÎ Û GELÊRÎ
YA KURD DE**

Gulal Kasanî

Em dikarin di pêşdanê de danasîneke kurt ji Filkilorê re bînin ziman; Filkilor ew e girûpek ji hunerên nerîtîyên baştan e, çi Çîrok, daştan, û alavên derbasbûna jiyane ye, di çarçova miletekî de xwe li pêş dixê; ji nîşkekî bo nîşkekî din têtê veguheştin; lê ew li rastî nûkirin û guherînan têtê holê, li qor pîvanên wê civakê ku pêwîst in.

Cara yekem di sala 1864 an de ew zarewa diyar bûye, dema ku zaniyarê Almaniyayê Welikyam Tomiz cara yekem bikaraniye. Kelepûr(Filokilor) ji sê beşan pêk têt :

1-Kelepûra Destanî: Ew bixwe jî dibe dûbeş : A-kelepûrên avahiyên : Mîna avahiyên ku ta roja îro berz in, wek kelh, pirr, mizkevt, kenîştan, hemû cihên perestgeh û veşartina miriyan, ta pêkerên ku bi destên hunermendên nîqarker hatine afrandin.

B- Alavên ku di şeran de hebûne û hatine bikaranîn
mîna Mancenîq, lêrdewan, şûr, mortal, tîr, û kevan.

C- Alavên ku mirov bi wan keda xwe dikir, mîna çêkirina Berran, tayîşk, cil û berg bi alava Cûmikê dihatin Tevinkirin, yan çêkirina Ta bi alava Teşiyê; ev alav bixwe jî bi destên efretan dihat karkirin yan jî alavên kar mîna cot, cercera, tapan, û dasik..hd.

2-Kelepûra Çandeyê: Ew kevnetora ku ji çanda wî miletî ye, yan jî bermahiyên miletekî dinin ji ber egrên koçberiyê yan jî şer û pevçûnan, mîna gerdiş û nerîtiyên civakî lê ji ber ku Çandeya kurdî ya nivîskî tune bûye yan pirr kêm bûye, pareke mezin dikeve beşê Devokî de.

3-Kelepûra Devokî: Çi tuştên ku di rêya devan re
têt veguheştin mîna ştran bi hemû beşên xwe ji
Şeran, Lawik, salfan, çîrok û çîvanokên evîndaran ,
dîlan bi hemû reng û şêweyên xwe, Mamik, Pend û
serpêhatiyên kal û papîran..hd.

Toreya Gelêrî ya bermayî: Di rêya Kesên afrênerên bilîmet î civakî û xwedî bîr û bawerî û bi hunerîyeke hûrbînî heşt, çêş, û radeya hişiyarî ya gelêrî bi şêweyekî pêşwend û hevpesend hatine hûnandin. Ew bi xwe hizra qilêr î niştîmanî ye, ji ber ku toreya

gilêrî pêwîstdarê veguheştin û berdewamiyê
ye, ev herdû endam jî ji naverok û wateya
Torevê ne.

ji ber ku kelepor bi xwe hizra zindî ye, ji yekta kes û civakê re bi eger e, bo nasnama wan ji aliyê çandê ve yan ji aliyê şarişaniya Gelekî ji gelên Cihanî.

Kelepûr ji Du biran par ve dibe: Berê Derûnî û
Berê Mayekî (Keresteyî) Madî.

Beşê Derûnî: Ew tiştên ku girêdayîne bi rewşa mirovan ya derûnî heştekarî ve

ji Mozîk, stran, mamik, çîrok..hd.

Beşê Meyekî: Ew tiştên ku li deveran bi cih kirîne, ji me ve bi parmistî in em pê bi hêstdar in, ji çavê me ve xwiya ne, mîna alavên gedîkirîna Ejelan, avahiyên berê, amûrên kedkariyê.,

4-Kelpûra Suriştî: Weke ku zaniyarên entîkan dibêjin cih û warên suriştê bixwe jî dikevin lîsta kelepûrê de, mîna paravên yên deryayan, zincîrên çîyan, nijadên cinaweran , xulpelêlên zixuran, xur û cihên îêrzemînan ..hd.

Mamik Di jiyana Gelan de:

Xelîlê Çaçan dibêje: "Janreke wê Flokilorê gotinên pêşiyên in. Gotinên pêşiyên di nava janrên Flokilorê de yên lap e, belavbûyî ne. Ti Çîrokan, kilaman, lêgindan (efsane), beyt û serhatiyên em nikarin hemberî gotinên pêşiyên bikin, ji ber ku ew bi massayî (giranî) tîne gotin, ew bi carekê re bersiva gelek pirsên lazîm didin û her wextan, bi her meniyên tîne gotin»

Mamik(Gotinên pêşiyar), amûreke devokî bûye bo veguheştina raman, hizir, û têgihiştinê gelan ji qonaxeke dîrokî ta qonaxeke din ji jiyana wî mîletî, ji asteke hişmendiyê bo asteke din ji wê nasnameya xwe ya zaniyarî; di wê hemdema ku jinû ve jiya ye, ji bilî ku Mamik bixwe jî çanda wî ya şarîstanî, û pileya hişyariya heynî bibûye.

Gelek pergalên veguhêza derbirîna heşt, bawerî, karan e, û pêweştdariya berdewama jiyana her miletê de hene, da ku ew millet bi sîfîleke rewa yan raşteqîn e, tevger û têkiliya xwe ya navxweyî birêve bibe, ev jî aliyakî ve û jî aliyê din ve Mamîk dibe mîna Eynikekê jî civaka milltan re, di wê re diyardeyên gelêrî bi hemû şêweyên xwe, jî gerdiş, rêwîti, û wêneyên afsanî, ta oldarî têtine berçav dema ku bi dilekî mirovî qewde dibe.

Mamik, ji endamên serekene di çandeya gelerî ya gelan de, ji ber ku di rêya wê re hemû şêweyên jiyane û eger û pêwîstîdarên bi wê

36 سنة ولم تفتد المنطقة الصناعية الجديدة في مدينة الحسكة

ریباز عبّو

ولأسباب متعددة منها قلة التمويل الذي كان يصل من الإدارة المحلية لصالح الحسكة وكان بعض الحرفيين القدماء وأصحاب النفوذ يحاولون تأخير مشروع المنطقة الصناعية الجديدة لارتباطهم بمركز المدينة من حيث السكن ومحلاتهم الصناعية.

في السابق قامت بلدية النظام بتخصيص محلات في المنطقة الصناعية الجديدة لغير الحرفيين والصناعيين مما سبب امتعاضا لدى أصحاب المهن الحقيقيين ،حول ذلك يقول الميكانيكي شيمخوس حسن إن بلدية النظام قامت بتخصيص بعض المحلات في المنطقة الصناعية الجديدة للأطباء، متسائلا ما علاقة الطبيب بالمحلات الصناعية الا لكي يشارك أصحاب المهن الصناعية في رزقهم ويقوم ببيع المحلات بسعر مضاعف ليستفيد من تجارتها.

منذ سبع سنوات مع بدء الأزمة السورية أصبحت المنطقة الصناعية الجديدة تحت إدارة بلدية الشعب التابعة للإدارة الذاتية في شمال سورية وقد قامت بلدية الشعب بوضع إجراءات من أجل حصول المهنيين الفعليين على المحلات وعدم احتكارها من قبل التجار غير إن إكمال تنفيذ هذا المشروع يحتاج إلى المزيد من المال والتزام أصحاب المحلات بتسديد الاقساط المترتبة عليهم لتنفيذ و إكمال المشروع و ما يحتاجه من تمديد شبكة كهربائية وكذلك صرف صحي إضافة إلى نقل المياه الصالحة للشرب عبر أنابيب من مدينة الحسكة إلى المنطقة الصناعية الجديدة .

وكلما تأخر تنفيذ المنطقة الصناعية الجديدة زاد عدد المحلات الصناعية في الأحياء أيضا فالمحلات الصناعية موزعة بشكل عشوائي على كامل أحياء الحسكة و العدد في تزايد مستمر مما يتسبب بالتلوث و الضجيج للمواطنين القاطنين في منازل قريبة منها.

لقد أصبحت المنطقة الصناعة القديمة في الحسكة تسبب مشاكل للسكان في المدينة كما إن المحلات الصناعية المنتشرة في الأحياء قد حولت مدينة الحسكة بأكملها إلى شبه منطقة صناعية هذا يجعل من تنفيذ مشروع المنطقة الصناعية الجديدة ضرورة ملحة لحل الكثير من المشاكل الناجمة عن فوضى انتشار المحلات الصناعية.

فوضى انتشار المحلات الصناعية.

مضت ستة وثلاثون سنة على المباشرة في تنفيذ المنطقة الصناعية الجديدة في الحسكة ولم ينته تنفيذها بعد وكأن أياذ خفية تنقصد عرقلة هذا المشروع وليس لها مصلحة في الإتمام

يقع مشروع المنطقة الصناعية الجديدة شرق دوار معمل الغزل على بعد خمس كيلو مترات عن مركز مدينة الحسكة تبلغ مساحة المشروع 800 دونم بنسبة انجاز ما يقارب 80 في المائة. رغم إن المنطقة الصناعية القديمة صغيرة ولم تعد تستوعب عدد الآليات التي يتم إصلاحها وتسبب ضجيجا وتلوثا بيئيا يعاني منه المواطنون القاطنون حول المنطقة علاوة على ذلك فإن هذه المنطقة الصناعية تحدث أكبر ازدحام للسيارات في دوار الصناعة وكذلك في دوار مرشو والطرق الفرعية المؤدية إلى المنطقة الصناعية بسبب كثرة عدد الآليات الداخلة إليها والخارجة منها كونهما تقع في مركز مدينة الحسكة حول ذلك يقول وحيد موسى صاحب محل بطاريات في المنطقة الصناعية القديمة إن هذه المنطقة الصناعية تأسست في الماضي في الوقت الذي كانت مدينة الحسكة صغيرة وقليلة الكثافة السكانية وبالتالي كان عدد السيارات قليلا جدا أما اليوم فلا تستطيع استيعاب هذا الكم الكبير من السيارات إضافة إلى إن الشوارع التي تقطعها ضيقة جدا وتسبب ازدحاما شديدا وفي كل مدن العالم تكون المناطق الصناعية خارج المدن و الأحياء السكنية لكن فقط في الحسكة مازالت المنطقة الصناعية وسط الأحياء السكنية . وسط صعوبة الاستمرار بالعمل في المنطقة الصناعية القديمة أصبح إخراج هذه المهن خارج المدينة ضرورة ملحة فقد كانت بلدية النظام السوري هي صاحبة المشروع قبل 36 سنة ولكن البلدية لم تستطع إكمال المشروع البالغ عدد المحلات فيه 2010 محلا تناسب العديد من المهن الصناعية

المؤسسات الاجتماعية.. ونشر ثقافة التسامح

إننا أحوج ما نكون في هذه الأيام لنشر ثقافة التعايش السلمي، وترسيخ مفاهيم متعلقة، كالتسامح والتصالح والإخاء، وإلى وعي حقيقي بهذه الثقافة وتكريس قيمها في سلوكياتنا وتعاملاتنا، لذا فالحاجة ملحة لتضافر الجهود بين الجميع إلى غرس المفاهيم الحقوقية، وتعزيز قيمها ونشرها بين أبناء الوطن. ويحتاج الأمر إلى الأفعال أكثر من الكلمات، لأن مبدأ التسامح الحقيقي يكمن في الثمرة السلوكية العملية.. إنها مسؤولية مجتمعية تشاركية، وواجب يتقاسمه الآباء والمثقفون وعلماء الدين، وكل مؤسساتنا الاجتماعية والثقافية والإعلامية:

– الأسرة: تشكّل الخلية الاجتماعية الأولى في بناء المجتمع، والحجر الأساسي من استقراره وتقدمه، وهي –بطبيعة الحال– أهم الجهات المسؤولة عن تشكيل شخصية الطفل وتوجيهاتها، حيث تبدأ فيها التأسيس للمفاهيم الثقافية الأولية، وإكتساب مجموعة المعايير والقيم والعادات في المجتمع، وفيها يبدأ التعريف بقيم التسامح وقبول الآخر، وذلك عبر تسامح الأبوين مع بعضهما، ومع الأولاد والحيوان والأصدقاء (القدوة الحسنة). والتسامح أخيراً قيمة من واجب الأسرة غرسها في نفوس أطفالها، وجعلها من الدعائم الأساسية التي تقوم عليها أخلاقياتهم وتعاملاتهم.

– المدرسة: المدرسة هي مؤسسة اجتماعية لها أثرها الفعال في مختلف جوانب شخصية الطفل، وهي تأتي بعد الأسرة من حيث الأهمية، إذ تسهم في تنمية خبراته وتوسيع مداركه وتوجيه قدراته. وفيها يتعلّم بعض المعايير والقيم الاجتماعية الجديدة، ولعل التسامح أفضل القيم التي يجب أن يعرفها ويتمثلها في هذه المرحلة.

– المؤسسة الدينية: يمكن لهذه المؤسسة أن تلعب دوراً كبيراً في إشاعة قيم التسامح واحترام التعددية وتقبلها، والإسهام في إحداث التغيير المجتمعي، ذلك عبر الخطب والدروس والمواظع، وبعض الأساليب الأخرى.

– منظمات المجتمع المدني والمؤسسات الحقوقية الأهلية: بمقدورها أن تغرس فكر التسامح في الذهنية المجتمعية وتعهده بالنماء، عبر التوعية بقضايا حقوق الإنسان، وتعزيز المبادئ الإنسانية المشتركة، التي تسمو فوق انتماءات الجنس أو اللون أو المعتقد، وهذه خير وسيلة لتنمية ثقافة التسامح ونشرها على نطاق واسع.

– المؤسسات الإعلامية: تؤدي وسائل الإعلام بوصفها كبرى المؤسسات الثقافية التربوية في المجتمع دوراً بارزاً في تحديد ثقافة الإنسان، وإكسابه القيم والاتجاهات، لذا يمكن استغلالها في إبراز القضايا الحقوقية، وغرس قيم التسامح والتصالح والحوار، وطرح المفاهيم التي تؤكد على هذه القيم. كما يمكن استغلال هذه الوسائل باختلاف أنواعها لتعزيز دور الجمعيات والمؤسسات المدنية والحقوقية.

إن الشعوب والأمم العظيمة هي التي تدرك أنّ سرّ قوتها في محبة أبنائها وتسامحهم فيما بينهم، فتحتمي بذلك مجتمعاتها ومكسباتها، وتصنع لأجيالها حاضراً ومستقبلاً أفضل، بل تشكّل –من خلالها– جسوراً متينة بين مختلف الثقافات والحضارات.. إننا بالتسامح والمحبة والسلام وروح التعايش المشترك بين أبناء الوطن، على اختلاف عقائدهم وثقافتهم وطبقاتهم الاجتماعية، وتعزيز ثقافة حقوق الإنسان بمختلف أشكالها، نعبّر عن إنسانيتنا كما أراد لها الله سبحانه، ونرتقي بأنفسنا كما يجب أن يكون، ونصنع حياة أكثر أمناً وسعادة، نملؤها المحبة والأمن والسلام، ويسودها العدل والحرية والمساواة.

دور المؤسسات

الاجتماعية في نشر

التسامح

جميلة محمد

مفهوم التسامح ظهر عقب الصراعات الدينية بين الكاثوليك والبروتستانت، التي انهدمت المجتمعات الأوروبية منذ مطلع القرن السادس عشر، واستمرت حتى أواخر القرن الثامن عشر، وقد برز خلال هذه الفترة بعض الفلاسفة والمفكرين والمصلحين ممن اهتموا بمخاطبة العقل الإنساني، كديكارت، وسبينوزا، ولبنتز، وهيوم، وكانط، إلا أن أهمهم في تلك الحقبة كان جون لوك، الذي أرسى الأسس الفلسفية لحقوق الإنسان، التي تجلّت في كتابه: رسالة في التسامح، وأهم ما تضمنته تساوي الناس في الحريات والحقوق. ثم أتى بعده فلاسفة التنوير في القرن الثامن عشر، وطرحوا مجموعة من الآراء حول التسامح، ودأبوا على إشاعة أفكاره وإرساء قيمه ومبادئه، لتشمل مجالات الفكر وحرية التعبير والمواقف السياسية، ومنهم: فولتير، وروسو، وديدرو، هكذا حتى تبلورت هذه الأفكار أواخر القرن التاسع عشر كمبادئ أساسية للتسامح، وشكّلت إرهابات لبزوغ الإعلان العالمي لحقوق الإنسان عام ١٩٤٨. ثم أصبح صفة شاملة تُعرف بها ثقافة سياسية متحضرة، وسلوك اجتماعي مميّز، مضاد لكل صفات الاستعلاء والتفرقة والتمييز العرقي والديني والاجتماعي.

التسامح مفهوماً:

التسامح مفهوم أخلاقي واجتماعي قيم، وأحد أهم المبادئ الإنسانية السامية، التي لا ترتبط بدين أو جنس أو ثقافة معينة. والتسامح –اصطلاحاً– يعني العفو، وعدم ردّ الإساءة بمثلها، طوعية وبكامل الإرادة. ويدلّ على تقبّل اختلاف الآخر سواءً بالعرف أو العقيدة أو الاتجاه الفكري، والاستعداد للإنصات لرأيه والسماح له بالتعبير الحرّ عن أفكاره ومواقفه، واحترام ثقافته وقيمه وأساليبه الخاصة في الحياة. كما يدلّ هذا المفهوم على التفاهم الجماعي المتبادل بين مختلف الشعوب والمجتمعات والثقافات والأديان، ويعبّر عن رفض مفاهيم التعصّب والإقصاء والاستعلاء العرقي والاجتماعي.

وللتسامح يوم عالمي يُحتفل به (اليوم العالمي للتسامح) يصادف ١٦ نوفمبر/ تشرين الثاني من كل عام، وهي مناسبة أقرتها الجمعية العامة للأمم المتحدة عام ١٩٩٣ بناءً على مبادرة المؤتمر العام لمنظمة اليونسكو، للتأكيد على ضرورة إشاعة قيم التسامح والاحترام المتبادل بين الأمم والحضارات، والدعوة لمواجهة مظاهر العنف والتشدد والكراهية، والإسهام في ترسيخ مبادئ العيش المشترك والسلم الأهلي. وقد نصّ «إعلان مبادئ التسامح الأممي» الذي اعتمدته الجمعية العامة للأمم المتحدة في عام ١٩٩٦ على أن التسامح يعني في جوهره: (الاعتراف بحقوق الآخرين، والاحترام والتقدير للتنوع والتعدّد والاختلاف، باعتباره ثراء يُميز ثقافات وحضارات العالم المختلفة، إضافة إلى توسيع مساحات وفضاءات الانفتاح والاتصال وحرية الفكر والضمير والمعتقد).

ve pêwendîdar belo dibin. Ew e hêmanên ku civaka gelêrî bi gewde dike û dihêle ku çarçoveke sincî li dorhêla bizava civakê bibe sînora da her kesek di hindirê vê çerxê de girêbest be.

Şeweyên Gotinên pêşiyên (Mamîk)

A- Pend: Ew bi xwe dibin mîna rêwitiyeke bê veger, divêt ku wilo be yan Na ji ber weke qalib hatiye danîn û di gelek qonaxan re derbasbûye bê ku were guherîn ji ber ku raştiya xwe ya sincî ji wê civakê standiye. Mînak: Kurdan gotiye -Piştî xwe ne de dîwarê ketî, Aqil taca zêrîn e, di sere her kesî de nîn e. Ji xizalê bezatir nine ji nisîbê xwe pêve na xwe. Emrîkanan gotiye : Lezbûn her tiştî bi gendelî dike. Ereban gotiye: Lezkirin jib a Ahrîmana û sebir(sewdan) ji xwdanê dilovan e.

B- Serpêhatî: Ew in tiştên ku bi serê merevan hatine ji ber weha dibin mîna roniyekê bo nîfşên tene jiyanê. Mînak: “Sê axmax hatine dinê : Yê ku miya xwe dide bi bizinê, yê ku li havrazan dikişîne qelûnê, yê ku koça xwe dibe rex mala bavê jinê” * Rû 70 Xelîlê Çaçanê . Û Kurdan gotiye: “Agirê bengîtiyê agirekî gurr e” û “Bizin bi dizî ve tê teke, lê eşkere dizê(dize)” û “Nanê xwe bide nanpêjan bere nîvê hevîrê te bikeve tenure.»

D-Hijmarî: “Yek e Jîr e, Di Du ne komeke, Si sên e

li hev asên e, Çar in hevdû xwarin”

C-Hizre: Ew bo ku merov bi raman û hizir be mîna: “Gotin: Tu çima xizanî ? Go: Ez jî nezan im”.

Mamîkên welatê Emrîkayê

Lezbûn her tiştî bi gendelî dike.

Ger tu razê xwe bispêre yekî tu ji wî re bû bedkar.

Zingilê şikeştî zingê nade.

Tiştî ku em bê westan werdigirin bê westan dê here.

Mamîkên welatê Rûsiyayê

Dizek her çav li polis dike dilerize.

Birçîbûn her bi zmanê zelal d’axive.

Ahrîman cil û bergên herî xweşik li xwe dike.

Tif li bîra ku te ji wê vexwarî neke, belko tu cardî ji

wê vexwe.*

Mamîkên welatê Firansiyan

Ê ku xwe dibîne mîhe, gur wê dixwe.

Raştî ji devê zarokan derdikeve.

Xewda sermê dişîne li gor mitêlê.

Padîşahekî destûrê çetire ji rewayên wekhevî.

Mamîkên Holendiyayê

Gulên xweşik ştriyê wê hene.

*Ger tu pisîkekê zindankê dê bibe şêr*7.

Ji van mînan tete xwiya ku mamik di jiyana hemû gele de rolek bi bandor lîstine, ji ber evê çendê dema ku tu bixwazî dîroka milletekî binasî nemaze ya Toreyî tu bxwe li raştî wê ya devokî, tete xwiya jî ku gelek ji van mamikan wek hev tèn, yan jî li nêzikî hev hatine berhev kirin.

Bandora pendên kurdî li gelên cînar

Bê guman milletên ku li gel hev dijîn mîna milletên kurd, Erebi, Turk û Faris wê bandora wan li ser hev hebî ji hemû aliyan û yek ji wan aliyan toreya devokî ye, bi teybet pend, û Mamik ew bandor bitir belo ye, di herêmên ku gelekî bi hev ve ne, yanî bitir tikildarî heye, hevjiyan xurtire, û carna bandor ji dirêjahiya dîrokê jî tete . Ji wan pendan ku bandor tete xwiya ye

Bi Kurdî weha hatiye gotin

»Bide dûv derwînan ta berderiyên wan.*«

Bi Erebi jî weha tete bi karanîn

لحك الكراب لعند الباب

»Bi ser heqê xwe de lêdanê jî dixwe.«

»Çûkekî di destê te de, çetire ji dihên li ser darê.«

»Du serî ne wek hev bin naçin ser balgehekî.«

عصفور باليد أحسن من عشرة على الشجر

»Çi teyrê heye bi refê xwe re ye.*«

الطيور على أشكالها تقع

»Destek bi tenê deng jê nayê.«

اليد الواحدة ما تصفق

»Diniya bi dore geh li jore û geh li jêre.«

يوم لك و يوم عليك

Nanê xwe bid nanpêjan bere nîvê hevîrê te bikeve *tenure.*

اعط خبزك للخباز ولو أكل نصفه *

Jin û mamîkên Gelêrî*9:

Ahrîman mamosteyê mêran e, lê şagirtê jinan e.

Japonî ye.

Bihar qîz e, Havîn dê ye, payîz bî ye, Zivîstan Jin

e. Tişîkî ye.

*Jina xweşik dive bi sê mêran be, yek bo deynê wê

bide, û yek bo hizêbike, Û yek bo lêxe*. Belcîkî ye.

Bin pêkirina mafê jinê di mamîkên gelan de:

Tu bavek yan dê yek din nabîne, lê tu karî jinan wek dilê bibînî ji ber ku efretan xwe fêrî girî kirine bo ku derwan bikin*. Burtoxalî ye.

Jin "dev" ji axavtinê nagere ta ku ne girî. Firesî ye.

Dema ku yekî pîr qîzekê dizewicine, ahrîman dikene. Yonanî ye.

Ahrîman dih seet ji wî re divin da ku mêrekî ji rê bibe, lê jin tenê seetek ji wê re dive da ku mêr ji rê bibe. Yonanî ye.

Ê ku mala wî hêmin be, jina wî tune ye

Ispanyolî ye

Dema ku jin bi aqilê xwe dirame, hinga dixwaze izyetê. Isqaniyolî ye

»Di nerîna min de jin têkeleke ji pergal û rengan". Pîkaso, bi vî awayî jin li ber çavan daniye, de ka em bi nerin, mamik û pendan ser Jina kurd çî gotiye. Jin cihekî bi teybet di mamik û pendan de girtiye, ta radeyekê dibîne pêşketina civak bi rola jinê ve girê dide, û li teniştê mêr kar û kedê dike û bingeha malbateke saxlem avadike, lê ku jin ne li gor pîvanên wê civakê be dê bingeh û sînoren wê malbatê bihirifin.

Mamik Ji ekama Malbatê ne

Malbat, ew e tîgihiştê civakî ya dibe sedema pêşxistin, mabûn, bingehîn, û aramiya tîkildariya civakî û çandî di rêya perwerdehiyê û rahênana wê de, û di vê derbarê de, ji ber ku civaka Kurdî ne civakeke yasayî sîvîl bibû pend û mamikên Kurdî bibûne mîna deqên yasayî ji bo serastkirina tîkil, û hevgirîna malbatê di pileya pêşî û civakî di asta Duwemîn de, ji ber ev ê çendê em dibînin deqên pendan mîna rêbazekê ne, kes û komekên civakê

xwe li parava wê digirin bo ku werin pejirandin ji aliyê civakê ve. Weke evê deqê *Heger tu çû civatê

neke gotinên wek latê*. Ev bixwe jî sînoradarê axaftinê di civakê de ye, ger merov ew sînor derbas bike dê belo be û wê bibe cihê nerînan û lomdanê. Ev deqên mamikan hemî aliyên civakê de hatine gotin; Çi di aliyê, civakî, abûrî, çandî, û ta derûnî jî. Hd. Ji ber mijara me li ser rewşa jinê di pend û mamikên kurdî deye ji ber weha tenê dê ravekirin li ser jinê be

Civakî

Pend û Rola jinê di hevgirîna malbatê de

Ger ku jinên malbatekê lihev bin, tîkilî di nav bera wan bi sitîleke hev xweş be, bi yek destî hilgirê bara malbatê bin, bê guman endamên nêr ji wê

malbatê hevgirtî bin ji ber weha kelpora Kurdî deqeke weha danî bû

Ger jintî bi hev re baş bin ti carî bira şaş na bin Dema ku jin çav li der be, ne aramiyê dixwe nava malbatê de ji ber mêr mîna miriyan bê bandor e, gewdekî xuloxavî ye.

jin çav li dere mêr xwelî sere

Û dema ku jin çeleng be, papendê deqên Mamikan be, li gor pîvana ku civakê ji jinê re danî be, ji çarçova sincî ya taybetî civaka Kurdî be helbet wê bibe sedema rakirina mêr û serbilindiya wî di civakê de, lê ku van deqên yasayî ku bi şeweyekî pendan hatine danîn pinpê bike wê mêrê xwe ji asta gerdeşên civakê daxê.

mêr dirake jor û dîse tîne jê

Dema ku jin dibe" jinbav" rola wê dibû mîna şemkar bi kotekî serdestî dikir ew jî dibû sedema jihevktina Malbatê û roleke ne erênî dilîst di perwerdehiya zarokan:

Jinbavê kafirbavê ez birçîme li ber dûlabê

Ger bûk baş be wê xwesî baştir be wê xwesî ji wê

re bibe dayîkek. *Bûk çê ye, xwesî dê ye*

Mala bê rê weke şiyayê bê rê

Li ser tbea jinan û pinpêkirina gerdeşên civakê

Jina bê şerm ji mêran na tirse

Dema ku jinê hewl dida ku di civakê de li berxwe bide û doza mafê xwe bikira, dixwest di çarenivîsa xwe de bi bilîze, ji wê re dihat gotin: "jina bê şerim", ber ku ne girêbenda nerît û girdeşên wê heyamê bibû.

*li ser jêhatbûn û bedewiya jinê

Filanê hêjaye himber xwe zêr

Dayê buhukê, jinê ruhkê

Mal tîr e, Kebanî şêr e

jin hene rewşa mala û jin hene wekî şekala

Ew jina ku bi pesindar be, bi bejin û bala xwe xwiya be dê geşiya male be, lê yak u bi gemar, ne bedew be, bi tembel û xuloxavî be yanî bê rol û bê bandor mbe dê nîrxdariya wê pir nizim be. Ji ber ev ê çendê dema ku dixwestin jinekê, li mamikên Kurdî vedigeran û guhdêrî memika bav û bapîran dikirin

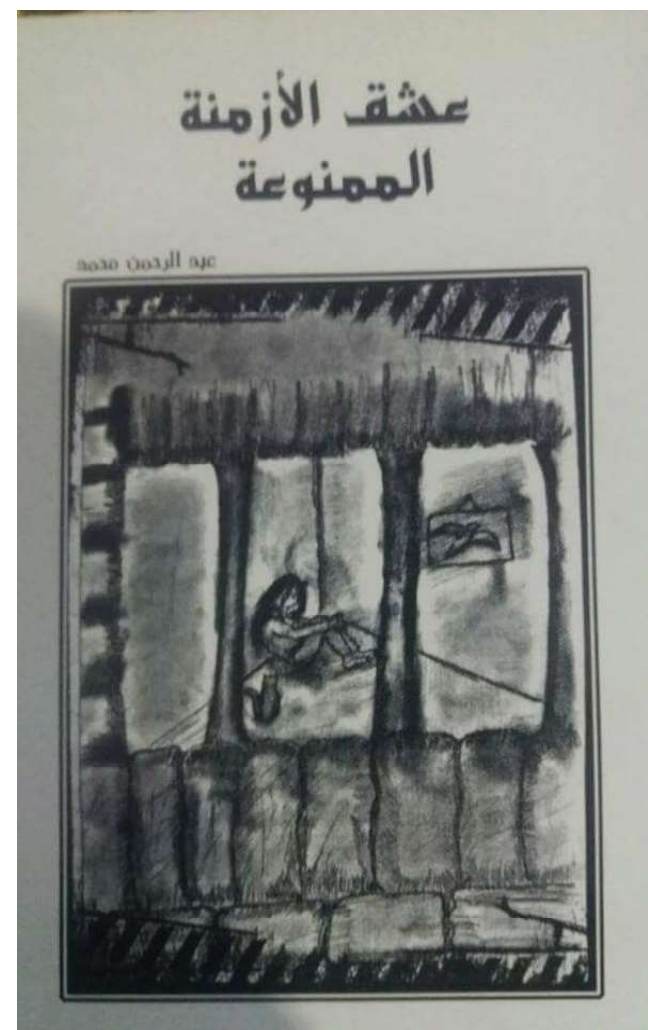
Bixwaze jina malan da tu nexwe mitalan

Filanê desmala ser destê ye

Jina jêhatî bi gundekiye, û mêrê xirab bi

kundekiye

Ne meyzê li bejin û bale, meyzê li siiod û qubalê

، وفكرة جديدة ، ورونق ملفت .

وقصيدة الحداثة هي نوع من الإلهام المثير في المفردة وإشعاعاتها ؛ لتجد في الحياة فلسفة من نوع مبتكر .. فلسفة تكتنز هذيان السوراليين ، وأحلام الرومانسيين ، ومثالية المدهشين ، وحكمة المبدعين ، وانحماك العجريين ، وإصرار المتألقين ، وتحدي المتميزين .

وخصوصية هذا الشكل الشعري المشار إليه ينبغي أن تكون محاطة بدوق فني رفيع دون هزء أو تناء عن جمالية الإحساس بالمعاني الدقيقة والعميقة التي تحيط بنا بتوق منطبع ، وضمن سياحة روحية واستشفاف مرتكز على بيان وحس وحذس وحذقة .. وهو هنا — أي : الشاعر — لا يرى العطر إلا بحاسة السمع ، ولا يستعذب رونق المزامير إلا بشفاقة الروح .. وعندما نصل إلى هذا التألق ، نجد ذلك التأثير المثير في الألحان والنغمات ، وحتى في الأقحوان وذبذبات الأفئدة .

إنَّ كلَّ تجديد هو نوع حقيق من أنواع الحسن والرشاقة في أيّ فنّ .. وهذا بحكم منطقية الروح دون وكس ولا نقص من هذا التمنطق .

قراءة في كتاب:

عشق الأزمنة الممنوعة.. هندسة اللّقاء

*بقلم:علام الدين حسن

لعيدك أضيء شمعة

للقائك أفتح أبواب قلب

لبعدك دمعة

لحُبِّك أزرع حقول البسمات

وعلى شرف الحبِّ أقيم احتفالاً

وأدعوك للكرنفال الكبير ...

.. في الأضمومة الشعريّة (عشق الأزمنة الممنوعة) ، يتفاعل صاحبها الشاعر عبد الرحمن محمد مع الأشياء بتؤدة وروية ، حتى لتزوره اللحظات المدهشة قادمة من بلاد الأسئلة .

في مجموعته يبحث الشاعر عن نفسه .. عن قلبه الجميل .. وفي عمق مقلتيها يجد ذاته .

وفبالأزمنة الممنوعة ثمة حجر على هامش درب خجول .. هناك هطلت حبة مطر ، وأنبئت زهرة بنفسيج ، وامتدت غابة عشق .

عبد الرحمن محمد الشاعر الهادئ ، في كلِّ يوم فصوله أربعة ، وشموه من جهتين تحترق.

قصائد عبد الرحمن محمد — بحسب الناقد علي جمعة : قطرات تصبُّ في ساقية الحبّ .. هي قطرات نقيّة تذهب بقلمه بعيداً ؛ لترسم القصيدة خريطتها الجديدة .

ومن حقِّ الشاعر أن يعاتب أولئك القساة الذين طار من أعماقهم لون المحبة ، يعاتبهم بنبرة من أسى بعد أن سرقوا النور لأهوائهم .

قصائد الشاعر ذات منهجية واضحة ، هي منهجية الحداثة ، أو قل : الومضة تفرض ذاتها بين نصٍّ وآخر ، وفي كلِّ مرة بثوب جديد

الحداثة شغب في انتماءات الذّاكرة ، وهجسات الحنين ، وهذائل المتشوّقين .. أبوابها مشرعة على مصاريعها لغاية التّأمل والتّحرّق بجمر الاعتناق .. هي أشبه بدهاليز ممتدّة على خبءات الأدم ؛ لاكتشاف الذات بصعق التّوجّس والوصول .

إنّما استثناء مرّكب على نحو خاصّ ، نحو يتناسب مع التّسارع المذهل للأشياء الروانق من حولنا ؛ لتحفّي بالتّوقّد ورهافة الرّوح المتويّبة صوب فضاء مترع بالآلات التّكثّل والإضاءات المتداخلة مع رفرة الفؤاد والحمّالين .

وانطلاقاً ممّا سبق ، يعتمد الشّاعر في مجموعته على الإيجاز والتّكثيف ، يرمي بها إلى تعميق الوجد ، وكذا التّأثير في الوجدان ، وغالباً ما تنتهي ومضات الكتاب بنهاية ملفّته ، أو ربّما متناغمة مع خيال القارئ ؛ ليؤكّد المؤلّف إثبات الذات المبدعة وفق نصوص منبثقة من كوامن الحبّ والجمال .

أمّا لغة الشّاعر ؛ فتتركز على اصطلياد الصّور بانسياب ، دونما وقوف عند المباشرة في صياغة الكلمات أو بناء الجمل ، ودونما تكرار متعمّد ؛ بل توظيف المواقف في حالات يلتقي بها المتتبع في مجمل تفاصيل الحياة .

ويتعمّق الشّاعر في واقع الحياة ينطلق منه إلى حيث القيم وحضور البناء الفنّي ؛ لتشكّل العبارات حالة من الانبثاق نحو مزيد من الخلاص وفق عاطفة صادقة خالية من الشّوائب .

يقول الأستاذ حسين سباهي : لا بدّ من التّأكيد على أنّ الشّاعر عبد الرّحمن محمّد الذي يستهويه في عالم الإبداع أكثر من ضرب شعريّ وفنّي إنّما يمتلك الأدوات التي تؤهّله لتقديم مشروع متميّز في عالم الشّعر .

ويقول الكاتب عبد المجيد قاسم : في قصائده الجميلة ييوح الشّاعر عبد الرّحمن محمّد بأحاسيس صادقة وعواطف جاثشة ، ويعبّر عبرها بكلّ رهافة عن أحلام إنسانيّة تتطلّع إلى الأفق البعيد .

ومن قصائد المجموعة :

أقف دقيقة صمت على موتكم

دقيقة حزن على خوفكم

إجلالاً للألم العظيم

للضحكة المؤجّلة

وباسم مآسيكم أبدأ رحلي

عبر لؤلؤة الدّمة

وصرخة الجراح .

وهكذا يرى الشّاعر الأشياء على هيئة مبتكرة ؛ بمعنى أن غيره لا يرى هذه الأشياء كما يراها هو بعين حنيّة ، لولاها لما أضيّعت الحياة بذلك الوهج الخاص المنبثق رغم أغوار التعتيم .. فإذا كان هذا هو الشّاعر في تصوّرنا ، فإنّ الشّعر يكون -انطلاقاً من هذا المعنى - مزيجاً من ألوان صامتة حيناً ، ناطقة في أحيان ، وفي الحاليّن تكون الصّورة مكتملة بالأنغام المترعة والمتوسقة كشلال ينسكب من علّ ، ولكن برفق شديد ، وتماوج سحريّ مدهش ومنساب مع الأسرار والتّسامي والخيال الجميل ..

والنّفس الإنسانيّة في توق إلى ما هو متّفق مع ظاهرة الإبداع ، ولطف الحكمة ، وطلاوة الفكرة ، وإتقان الحجّة .. ■

*Li ser jina destgiretî ji wê re dibêjin Qesîs

Fêda Fatetîzê ye Ew jina ku tu carî kes nikare wê

ji rê bibe û kes nikare ti sûdê ji wê bigre.Nerînên xirab di pendên Kurdî de

Ne tenê Kurda nerînên xirab û nebaş ser jinê gotine lê ta Feylesûfan bi nerîneke kirêt lê meyzekirine , dema Erşto dibêje: Jin radera hemi şeran e

*Fîlanê tûrê gûye ketiye stîwê min

»Aqilê mîrê min û yê Kîrê min û yê jina min wek heve*«

»Amin nebe li bextê jinê*«

Mêr Kumrêş e, Jin e xwelî ser e

Qîz dare şekeştîye

Jin jî hene û jinkok jî hene

»Aqilê heft pîrekan di sere mirîşkekê de ye û ew mirîşk diçe nikilê xwe li gûdixê*«

jin çav li dere mêr xwelî sere

Pîştigriya bi mêr re

Dema ku jin bibe piştgir ji mêran re

Jin qarîşa mêran e

Mêr çol e, jin gol e

Jin kelehe mêr girtiye

Bijartina jinê ji Bûk û zavê re

1-jina ku derbasî nav Malbatekê bibe divêt li gor pîvanê wê malbatê be yan jî di pêşerojê de xwe di wê çerxê de perwer de bike

2-Di aliyê din de jî divêt ku xort jî yan zava li gor pîvanên malbata bûkê be

»Ava ser beruwê zava bi dilê xesuwê*«

Divêt li gor sistema xesuwê da ku berdewam be di wê malbatê de

Bendê 1 û bendê 2 herdû jî bervoajî hev in, tim meylarî bi aliyê hêztir deye çî aliyê abûrî ve yan jî aliyê din ve be

Girêdana jinê bi welatê xwe ve

Di metelê Kurdî de xwiya ye, girêdana jinê bi welatê xwe ve, dema weha hatiye gotin

Ax Tehte beş*

Pinpêkirina mafê jinê

Jina revandî weke runê qelandî. jina bê qelen û bê şahî . Jin dema ku dihat revandin bê nixdar bû çî li bal malbata xwe û ta lib a malbatê zavê jî

Jinî bîn ji sergo û bext ji xwedê.Têt xwiya ku di her civakekê de mamik li gor hişmendîya wê civakê di hatin dariştin bê guman bi dehên salan ev mamik hatine danîn û pêkanîn, dema ku em li vê mamikê binerîn ku ta kîjan pleyê jin ji mafê xwe dûre, hatiye pinpêkirin, û bê nixre.

Kevnetorê Kurdî roleke bi bandor di berdewamiya zmên û heyîna gelê Kurd de lişt bûye,ji ber wilo jî, ji erkê me yî sinc î netewî ye ku em bi alavên nivîskî, tomarkirî, û dezgihên ragihandinê bivejînin û belavbikin ji ber ku dibe lêvegereke zman û dîroka gelê Kurd ya ku ji demeke dirêj ve nehati bû nivisandin û di gelek cihan de paşguh ma bû.

Kelepura Kurdî gencîneyeke zêrîn e, ji pend, mamik, serpêhatî, efsane, û felsefa civaka gelê Kurdî . Wekî ku di pêşdanê de me daye xwiyakirî Mamik şaxeke ji vê dara mezin, û Mamik yan Gotinên pêşyan cihekî giranbuha girtine, û bi hemû şeweyan çanda Kurdî di dirêjahîya dîrokê de ji qonaxekê bo xonaxeke din veguheştine û bi poxte çande, felsefa, û edetên wê civakê ezberkirineJ; ji ber Ku çanda nivîskî li ba Kurdan gelekî bi paş ket bûye- li gor miletên derdorê-rola kelepura Kurdî xurtir bibû ji bilî ku dagîkeran bi hemû şeweyên zorbedî dixwestin ku zmên û çandê bi qewtînin, û her dagîrkeran bi hemû hêza xwe dixwestin jiyana çanda Kurdî têxin bin jêberê de lê di odan , şevbohêrkên de çîrok û çîvanokan bi hizra Gundîtî û hezîna welat mamikên Kurdî dihatin efrandin û roj bi roj di dilê civakê de û di rêya hişmendan re dihatin zengînkirin û di tûrikên kalepîran de dihat veguheştin bê ji bîr kirn. ■

Rader:

التراث المادي و التراث المعنوي راشد صالح العريمي alhayat.com

*Gotinên Bav û Kalan Danhev û şirovekirin û der hênana”Seyda yê Keleş.«

*مجلة الدراسات الفلسطينية المجلد 10 ص 226

*http://www.damascusbar.org/AlMuntada/showthread

الأستاذ الدكتور عبد الكريم عزوق – مدير معهد الآثار – جامعة الجزائر-2-التراث الأثري مفهومه -قواعده- حمايته و استغلاله كثروة اقتصادية

Mehfûzê Mela Silêman – Pendên Kurdî- 400=1*

/ar.wikipedia.org/wiki* /فلكلور

د. رقية رقية محمد طه متولي*

http://kenanaonline.com/users/drrokaiataha/posts/263887

8*https://vb.3dlat.net/showthread.php?t=14796

Gotinên pêşyan Xelîlê Çaçan- Amedekar.

خليل كالو حكم و الأمثال انكردية 2000 * -9

Merwan Berekat :

Hevpeyvîn: Imran Yûsiv

- Destpêkê em dixwezin hûn xwe bi xwênerên Welat bidin nasîn.

Li Rojavayê Kurdistanê, herêma Efrînê, navçeya Çiyayê Lêlûn, li gundê Soxanekê û li rojeke ji rojên Cotmeha 1964an bi sanciya dawî ya diya min re, dengê ji gerwriya min azad bû. Wî dengî şahiyek di mirûzê bavê min yê cotkar de herikand, li ser perdeya guhên dêpîra min bû awaza vejandineke nû û wê nav li min kir Merwan.

Ji salên nodiyê de ta dema niha di desteyên sernivîser ên hin kovar û rojnemeyên Kurdî de xebitî me. Wek Kovara Xunav, Kovara Bihar û ta niha jî endamê desteya sernivîser a Kovara Pirs û rojnameya Newroz im. Li sala 2006ê komek ji nivîskar û zimanperwer me Saziya Fêrkirin û Paraştina Zimanê Kurdî Li Sûriya damezirand û ta niha jî em yek di kargêriya wê de dixebitin. Ji sala 2013an de em rêvebirya Roja Helbesta Kurdî li Efrînê dikin.

- Ezmûna we di warê nivîsandinê de çawa dest pê kir û çima nivîsandin?

Rojeke pîroz ji rojên Avdara 1982ê, abêya zimanê kurdî ya zimanperwerê Kurd Osman Sebrî kete ber destên min. Di riya wê abêyê re ez fêrî tîpên zimanê kurdî (Kurmançî) yên pîroz bûn.

Yekem helbesta min (Ez Kurd im) di kovara Xunavê de, li sala 1989an ronahî dîtû şewqvedana wê, ronahî di heştên min de berda. Kovara XUNAVê, ji min re dibistaneke

zimanê kurdî bû. Hin helbestên min di wê kovarê hatin weşandin ta ez bûm yek ji endamên desteya wê ya sernivîser.

- Lêkolîn, helbest, çîrok û di dema dawî de romanî we nivîsandinê, gelo çawa Merwan Berekat dikarîbû vancureyên nivîsandinê de berhemên xwe de ligel hev bicivîne?

Helbest, çîrok û roman tev wêje ne. Ji ber wê jî tucarî pîrsgirêk û dijwarî ninin ku nivîskar helbest, çîrok û romanê jî binivîse. Kesê ku tenê helbestê dinivîse ew hebestvan e. Kesê ku tenê çîrokê dinivîse ew çîroknivîs e û herweha kesê ku tenê romanê dinivîse, ew romanivîs e. Lê kesên ku wan hersê beşên wêje dinivîse ew wêjevan e. Li ba min tucarî pîrsgirêk nîne ku hemû beşên wêje binivîsim.

Wekî ku çawa wêje beşek ji jiyana min e, herweha dirok jî ne kêmtirî wê ye. Bi sedan min pirtûkên dirokê xwedine û di pirtûkxana min a ku ji 4000 pirtûk pêk tê, pêtirî hezar pirtûkî yên dirokê ne. Ji sala 1999an de karê min tenê xwendin û nivîsandin e û piraniya xwendana min di ware wêje, ziman û dirokê de ye. Vêca çima me sê lêkolîn li ware dirokê de nivîsîn û hersê jî bi zimanê `erebî?

Li sala 1994an hêza ewlehî ya dewleta Sûriyê ez girtim û sê caran ez birim cihê lêpîrsînê. Di wê lêpîrsînê de wan ez pîr eşandin û ji min re digotin: Kurd ne millet in û ne jî diroka wan heye. Kurd êline `Ereb, Tirk û Fars

“Efrîn ne tenê jiînistan e, lêbelê ew rastiya min û hebûna min e.”

in. Li cara dawî yekî ji wan ez êskence dikirin û ji min re digot: Kurd û Kurdistan dereweke. Vêca hûn dixwezin wê derewê bawer bikin. Di pişt re wan ez ji karê mamostetiyê bi dûr xiştim. Biraştî wê hîşt ku ez wan sê pirtûkên lêkolînê bi zimanê Erebî di warê dirokê de binivîsim.

- We helbest û çîrok hem bi zimanê kurdî hem jî bi zimanê erebî nivîsî? Ne, hûn têkiliya ziman bi wêje ve çawa dibînin? Kengî hûn bi kurdî û kengî bi erebî dinivîsîn?

Di serî de ya rast û pîroz ew e, ku nivîskar bi zimanê xwe yê mak binivîse. Nivîskarê ku tenê bi zimanên biyan dinivîse, tucarî nameya wî ya rewşenbîrî nakeve xizmeta gelê wî, ne jî nîfşên siberojê yên gelê wî dikarin sûdê ji berhem, nayab û nameya wî ya rewşenbîrî wergerin.

Dema ku nivîskar bi zimanê xwe yê mak binivîse û di pişt re bi çî zimanî binivîse pîrsgirêk nîne, ji ber ku şerma mezin a nivîskarên Kurd ew e, ku bi zimanê `Erebî, Tirkî, farisî... H.W.D binivîsin û bi zimanê Kurdî jî nizanibin deh hevokan li pey hev rêz bikin. Nivîskarê ku bi zimanê xwe yê mak nenivîse, tucarî di mejî û wîjdanê miletê xwe de namîne. Divê nivîskarên Kurdî vê rastiyê baş zanibin. Ma gelo helbestvanê ku li ba gelê `Ereb bi nav û deng e Ehmed Şewqî çî sûde li pirtuxana Kurdî kir? Herweha Kewkibî, Mihemed Kurd `Elî... H.W.D. Di dema niha de jî kesine Kurd mîna wan hene, lê mixabin deh peyv jî bi kurdî nenivîsandine... Sed carî mixabin!!! Li dawiyê nasnameya wan weha tê nasîn: (Nivîskarekî `erb e, lê ji aliyê regeza xwe de Kurd e).

- Wek ku tê zanîn hûn kurê Efrînê ne, gelo heya çî radeyê vi bajarî cihê xwe di nivîsên we de girtiye bandor li we kiriye?

Ne tenê bajarê Efrînê, lêbelê serûberê herêma Çiyayê Kurmênc -Efrînê- bi çiya, gelî, newal û herweha kevir, zinar û kaniyên wê beşek ji jiyana min a rojane ye. Di piraniya berhemên min de surîşt, dirok û navên Çiyayê Kurmênc derbas bûne. Efrîn ne tenê jiînistan e, lêbelê ew rastiya min û hebûna min e.

- Di dema dawî de we roman jî nivîsiye di derbarê vî karî de hûn çî dikarin bibêjin?

Jiyana gelê Kurd jiyanekê pîrbûyer e... Jiyanekê pîrêş û pîrkovan e. Her rojeke ku di ser gelê Kurd re derbas dibe, mirov dikare bi dehan romanên li ser binivîse û disa jî têr nakin.

Jiyana gelê Kurd ji derd, koçberî, kumkujî, talankirin û hemû çîrokan eşdariyê mişt e. Ji ber wê jî divê nivîskarên Kurd çavên xwe negrin û rewşa gelê Kurd bi hemû şeweyên nivîsandinê belge bikin. Pêncromanên min bi kurdî û yek jî bi `erebî tev li ser rewş û civaka Kurdî ne, lê delxa

min sar nebûye û ne jî dê sar bibe.

Romanivîs dikare gelek tiştan di romanê de belge bike û çareseriyê ji gelek pîrsgirêkan re jî dîne. Belê wêje bi şewakî giştî, nemaze roman awênîya -neynika- gel û civakê ye. Dema ku mirov bixweze asta miletekî di warê pêşveçûna mejî û şariştaniyê binase, divê wêje ya wî miletî bixwîne. Wêje awênîya -neynika- miletan e.

- Rewşa nivîsandinê bi Kurdî bi giştî û ya wêje ya kurdî bi taybetî hûn çawa dinervîsîn?

Di baweriyê me de rewşa nivîsandina bi kurdî gelek ji berê baştir e û pênuşên ku bi kurdî dinivîsin hêdî hêdî pirtûkxaneya kurîd geş dikin. Wêje bi hemû cureyên wê, lêkolînên ku di gelek waran de tên nivîsîn... H.W.D, zor hêja kubendewarî bi wan berhimina bibe. Lê mixabin û sed carî mixabin, saziyên ku bendewariyê bi wan berhemina bikin nînin. Yanê nivîskarên kurddi reweke ne baş de ligel berhemên xwe derbas dijîn. Ji wê xerabtiyê piraniya nivîskaran di warên cûrbecûr de nivîsîne û ew berhemina nikarin ronahiyê bibînin û têkevin nav destên xwedevanan. Divê em baş têbigihên ku çapkirina berhemên û gîhandina wan li ber destên xwendevanan rastiya sîdwergirtinê ye. Em hêvîdar in ku sazî, partiyên kurdî û dewlemendên Kurdan li nivîskaran û berhemên wan xwedî derkevin. Bêguman dijminên gelê Kurd ji pênuşê ditirsîn, pêtirî ku ji çakên me bitirsîn. Divê em vê rastiyê zanibin.

- Kurd tev bi dagîrkirina Efrînê eşîyan, hûn wek rewşenbîr û nivîskarekî Kurd, ku hûn kurê Efrînê ne hûn rewşa Efrînê çawa dixwînin?

Ji dest pêkê de û ta niha jî ez herêma çiyayê Lêlûn li gundekî Şerewan dijîm. Min hemû eş, azar û tiştên ku bi serê xelkê Efrînê hatine dîtin û ez di nav wê eşdariyê de bûm. Piraniya wan eş û azaran min di du romanên xwe ya kurdî (Efrîn Destane û Birîn) û ya bi `erebî (جرح الزيتون) de belge kirin. Lê çî demê ew çap bibin û têkevin nav destên xwendevanan ez wê nizamim.

Efrîn herêmeke kurdiştanî ye û wê her bimîne kurdiştanî. Lê tiştê ku bi serê Efrînê hatiyekirin tucarî ji bîr nabe. Ne tenê eş bû, lêbelê hewildana tunekirina Kurdan bû. Lê her bawer bikin ku tucarî dijmin û neyar û bi hemû pîlan û pîlanên xwe yên mîna wan qirêj nikarin doza kurdî tîk bibin û Kurdan tune bikin.

- Berhem û pirojeyên we jibo pêşerojê çî ne?

Di romaneke nû de ez mijûl im.

- Gotina we ya dawî.

Efrîn wek xwe vegere... Nivîsandina bi zimanê Kurdî roj bi roj pêş ve biçe û geştir bibe... Bendewarî bi berhemên zimanê Kurdî bibe... Nivîskarên Kurd ên ku bi Kurdî nanivîsîn, hêvîdar im ku li xwe vegerin û li zimanê xwe xwedî derkevin... Yekîtiyên Nivîskaran ew jî li xwe vegerin û wek partiyên Kurdî yên Rojavayê Kurdistanê berçe-perçe nemînin û pênuşan bikin yek... Spasiyeke taybet ji desteya sernivîser a kovara WELAT re û hertim di di kar û xebata xwe de serkeftî bin. ■